

СУД ЕЎРАЗІЙСКАГА ЭКАНАМІЧНАГА САЮЗА**КАНСУЛЬТАТЫЎНАЕ ЗАКЛЮЧЭННЕ**

горад Мінск

23 лістапада 2021 года

Вялікая калегія Суда Еўразійскага эканамічнага саюза ў складзе:
старшынствуючага суддзі Айрыян Э.В.,
суддзі-дакладчыка Коласа Дз.Г.,
суддзяў Ажыбраімавай А.М., Баішава Ж.Н., Нешатаевай Т.М., Сяйцімавай В.Х., Скрыпкінай Г.А., Туманяна А.Э., Федарцова А.А., Чайкі К.Л.,
пры сакратары судавага пасяджэння Пірожкіне А.А., даследаваўшы матэрыялы справы, заслухаўшы суддзю-дакладчыка, кіруючыся пунктамі 46, 47, 50, 68, 69, 73-75, 96, 98 Статута Суда Еўразійскага эканамічнага саюза, артыкуламі 14, 19, 72, 75, 85 Рэгламенту Суда Еўразійскага эканамічнага саюза,
прадастаўляе кансультатыўнае заключэнне па заяве Еўразійскай эканамічнай камісіі аб растлумачэнні палажэнняў артыкула 92 Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 г.

I. Пытанне заяўніка

Еўразійская эканамічная камісія (далей – Камісія) звярнулася ў Суд Еўразійскага эканамічнага саюза (далей – Суд) з заявай аб растлумачэнні палажэнняў артыкула 92 Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 г. (далей адпаведна – заява аб растлумачэнні, Дагавор, Саюз).

Пры правядзенні маніторынгу выканання Дагавора Камісіяй выяўлены выпадкі ўвядзення ўпаўнаважанымі органамі дзяржаў-членаў мер, якія прыводзяць, на думку Камісіі, да дыскрымінацыі тавараў, вырабленых на тэрыторыі дзяржаў-членаў, як у дачыненні да тавараў, вырабленых у іншых дзяржавах-членах, так і ў дачыненні да тавараў, якія абарочваюцца на рынку Саюза і выраблены ў трэціх краінах. Ёсць прыклады прадастаўлення пераваг таварам з трэціх краін перад таварамі з дзяржаў-членаў Саюза.

Падчас абмеркаванняў у Камісіі склаліся два падыходы да разумення прынцыпу недыскрымінацыі ў прамысловай палітыцы Саюза. Згодна з першым падыходам прымяненне дзяржавамі-членамі названых вышэй мер з'яўляецца парушэннем прынцыпу недыскрымінацыі, на аснове якога ў адпаведнасці з падпунктам 4 пункта 2 артыкула 92 Дагавора ажыццяўляецца прамысловая палітыка ў рамках Саюза. Пры гэтым выказвалася пазіцыя, што распаўсюджванне гэтага прынцыпу толькі на тавары, якія паходзяць з дзяржаў-членаў, у дачыненні адзін да аднаго, але не ў дачыненні да тавараў з трэціх краін, супярэчыць мэтам, устаноўленым у пункце 3 артыкула 92 Дагавора. У адпаведнасці з другім падыходам пры вядзенні прамысловай палітыкі ў рамках Саюза дзяржавы-члены не павінны дыскрымінаваць толькі

тавары адзін аднаго, тады як недыскрымінацыя тавараў дзяржаў-членаў у дачыненні да тавараў трэціх краін палажэннямі артыкула 92 Дагавора не замацавана.

У сувязі з гэтым у Камісіі ўзнікла неабходнасць уразумення межаў (межаў) дзеяння прынцыпу недыскрымінацыі: ці прадугледжвае ён абавязацельства дзяржаў-членаў па забеспячэнні не менш спрыяльных умоў таварам, якія паходзяць з дзяржаў-членаў, у параўнанні з таварамі, якія паходзяць з трэціх краін, пры вядзенні прамысловай палітыкі ў межах Саюза.

Разам з гэтым ёсць неаднастайнае разуменне ў пытанні аб тым, ці распаўсюджваецца дзеянне прынцыпу недыскрымінацыі выключна на меры, якія прымаюцца дзяржавамі-членамі пры рэалізацыі асноўных напрамкаў прамысловага супрацоўніцтва, якія зацвярджаюцца Еўразійскім міжурадавым саветам, або прамысловая палітыка дзяржаў-членаў у цэлым павінна быць заснавана на прынцыпе недыскрымінацыі.

На думку Камісіі, прынцып недыскрымінацыі, які ляжыць у аснове ажыццяўлення прамысловай палітыкі ў рамках Саюза, не раскрываецца ў Дагаворы ў ступені, дастатковай для яго адназначнага тлумачэння і прымянення дзяржавамі-членамі. У той жа час для аднастайнага разумення і магчымасці адназначнага ўстанаўлення фактаў захавання або парушэння дзяржавамі-членамі прынцыпу недыскрымінацыі пры ажыццяўленні прамысловай палітыкі ў рамках Саюза патрабуецца канкрэтызацыя прававога зместу названага прынцыпу ў дачыненні да канкрэтных выпадкаў, якія будуць падпадаць пад яго дзеянне.

Па выкладзеных падставах Камісія просіць Суд прадаставіць кансультацыйнае заключэнне аб растлумачэнні норм артыкула 92 Дагавора ў іх сістэмнай узаемасувязі з іншымі палажэннямі Дагавора па наступных пытаннях:

1) ці распаўсюджваецца дзеянне прынцыпу недыскрымінацыі, замацаванага ў падпункце 4 пункта 2 артыкула 92 Дагавора, на ўсю сферу прамысловага супрацоўніцтва ў рамках Саюза, у тым ліку на прадастаўленне прамысловых субсідый, або толькі на адносіны ў рамках рэалізацыі асноўных напрамкаў прамысловага супрацоўніцтва, якія зацвярджаюцца Еўразійскім міжурадавым саветам;

2) ці прадугледжвае прынцып недыскрымінацыі, замацаваны ў падпункце 4 пункта 2 артыкула 92 Дагавора, наяўнасць абавязацельства ў дзяржаў-членаў забяспечваць не менш спрыяльныя ўмовы прамысловым таварам, якія паходзяць з дзяржаў-членаў, у параўнанні з таварамі, якія паходзяць з трэціх краін, пры вядзенні прамысловай палітыкі ў рамках Саюза?

Пастановай Вялікай калегіі Суда ад 20 верасня 2021 г. заява аб растлумачэнні прынята да вытворчасці.

Падчас падрыхтоўкі кансультацыйнага заключэння Судом атрыманы адказы Камісіі, Міністэрства энергетыкі і прамысловасці Кыргызскай Рэспублікі, Міністэрства прамысловасці і гандлю Расійскай Федэрацыі, Ерэванскага дзяржаўнага ўніверсітэта, Інстытута дзяржавы і права Расійскай

акадэміі навук, Інстытута заканадаўства і прававой інфармацыі Рэспублікі Казахстан, Інстытута заканадаўства і параўнальнага правазнаўства пры Ўрадзе Расійскай Федэрацыі, Казанскага (Прыволжскага) федэральнага ўніверсітэта, Кыргызскага Нацыянальнага Ўніверсітэта імя Ж. Баласагына, Маскоўскага дзяржаўнага інстытута міжнародных адносін (універсітэта) Міністэрства замежных спраў Расійскай Федэрацыі, Саратаўскай дзяржаўнай юрыдычнай акадэміі.

II. Высновы Суда

Кампетэнцыя Суда ўключае ў сябе растлумачэнне палажэнняў Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза і рашэнняў органаў Саюза (пункт 46 Статута Суда, які з'яўляецца дадаткам № 2 да Дагавора, далей – Статут).

Пры ажыццяўленні тлумачэння Суд прымяняе:

- 1) агульнапрызнаныя прынцыпы і нормы міжнароднага права;
- 2) Дагавор, міжнародныя дагаворы ў рамках Саюза і іншыя міжнародныя дагаворы, удзельнікамі якіх з'яўляюцца дзяржавы - бакі спрэчкі;
- 3) рашэнні і распараджэнні органаў Саюза;
- 4) міжнародны звычай як доказ усеагульнай практыкі, прызнанай у якасці прававой нормы (пункт 50 Статута).

1. Дагавор змяшчае раздзел XXIV «Прамысловасць», у якім самастойнымі структурнымі элементамі з'яўляюцца артыкул 92 «Прамысловая палітыка і супрацоўніцтва» і артыкул 93 «Прамысловыя субсідыі».

Са зместу артыкула 92 Дагавора ўгледжваецца, што права Саюза адрознівае два віды прамысловых палітык – нацыянальная прамысловая палітыка кожнай з дзяржаў-членаў Саюза і прамысловая палітыка ў рамках Саюза. Адказ на пытанне заяўніка патрабуе ўразумення зместу кожнай з названых палітык і ступені дыскрэцыі дзяржаў-членаў пры прыняцці мер, звязаных з урэгуляванымі раздзелам XXIV «Прамысловасць» Дагавора праваадносінамі.

У адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 92 Дагавора нацыянальныя прамысловыя палітыкі ў дзяржавах-членах грунтуюцца на нормах нацыянальнага заканадаўства і рэалізуюцца дзяржавамі-членамі ў тым ліку з выкананнем патрабаванняў артыкула 93 Дагавора і Пратакола аб адзіных правілах прадастаўлення прамысловых субсідый, які з'яўляецца дадаткам № 28 далей – Пратакол № 28). Так, пунктам 1 артыкула 93 Дагавора прадугледжана, што ў мэтах забеспячэння ўмоў для стабільнага і эфектыўнага развіцця эканомік дзяржаў-членаў, а таксама ўмоў, якія садзейнічаюць развіццю ўзаемнага гандлю і добрасумленнай канкурэнцыі паміж дзяржавамі-членамі, на тэрыторыях дзяржаў-членаў дзейнічаюць адзіныя правілы прадастаўлення субсідый. у дачыненні да прамысловых тавараў, у тым ліку пры прадастаўленні або атрыманні паслуг, якія непасрэдна звязаны з вытворчасцю, збытам і спажываннем прамысловых тавараў (Пратакол № 28).

Сфармуляваныя ў пункце 1 артыкула 93 Дагавора мэты адпавядаюць замацаваным у артыкулах 3, 4 Дагавора прынцыпам функцыянавання і мэтам

Саюза.

Прамысловая палітыка ў рамках Саюза нарматыўна вызначана як дзейнасць дзяржаў-членаў па асноўных напрамках прамысловага супрацоўніцтва, якая ажыццяўляецца дзяржавамі-членамі як самастойна, так і пры кансультацыйнай падтрымцы і каардынацыі Камісіі (пункт 1 Пратакола аб прамысловым супрацоўніцтве, які з'яўляецца дадаткам № 27 да Дагавора).

Прамысловая палітыка ў рамках Саюза фарміруецца дзяржавамі-членамі па асноўных напрамках прамысловага супрацоўніцтва, якія зацвярджаюцца Еўразійскім міжуродавым саветам (абзац другі пункта 1 артыкула 92 Дагавора). Так, у цяперашні час дзейнічае Рашэнне Еўразійскага міжуродавага савета ад 30 красавіка 2021 г. № 5 «Аб Асноўных напрамках прамысловага супрацоўніцтва ў рамках Еўразійскага эканамічнага саюза да 2025 года».

У адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 92 Дагавора прамысловая палітыка ў рамках Саюза ажыццяўляецца на аснове наступных прынцыпаў:

- 1) раўнапраўе і ўлік нацыянальных інтарэсаў дзяржаў-членаў;
- 2) узаемавыгаднасць;
- 3) добрасумленая канкурэнцыя;
- 4) недыскрымінацыя;
- 5) транспарэнтнасць.

У Дагаворы вызначаны мэты ажыццяўлення прамысловай палітыкі ў рамках Саюза (пункт 3 артыкула 92 Дагавора), да якіх адносяцца паскарэнне і павышэнне ўстойлівасці прамысловага развіцця, павышэнне канкурэнтаздольнасці прамысловых комплексаў дзяржаў-членаў, ажыццяўленне эфектыўнага супрацоўніцтва, накіраванага на павышэнне інавацыйнай актыўнасці, устараненне бар'ераў у прамысловай сферы, у тым ліку на шляхі руху прамысловых тавараў дзяржаў-членаў.

Пунктамі 4 і 5 артыкула 92 Дагавора прадугледжаны меры, якія прымаюцца дзяржавамі-членамі для дасягнення мэт ажыццяўлення прамысловай палітыкі ў рамках Саюза, пералік якіх мае адкрыты характар, а таксама магчымасць распрацоўкі адпаведных парадкаў іх рэалізацыі па рашэнню Еўразійскага міжуродавага савета.

Вялікая калегія Суда звяртае ўвагу, што прынцыпы прамысловай палітыкі ў рамках Саюза, у тым ліку прынцып недыскрымінацыі, а таксама мэты ажыццяўлення прамысловай палітыкі і меры для дасягнення названых мэт рэалізуюцца дзяржавамі-членамі Саюза.

Пры вызначэнні ступені дыскрэцыі дзяржаў-членаў па пытаннях, урэгуляваных у раздзеле XXIV Дагавора «Прамысловасць», абумоўленай відамі палітыкі, якую праводзяць у Саюзе, Вялікая калегія Суда адзначае наступнае.

Згодна з пунктам 1 артыкула 1 Дагавора бакі засноўваюць Саюз, у рамках якога забяспечваецца, сярод іншага, правядзенне скаардынаванай, узгодненай або адзінай палітыкі ў галінах эканомікі, вызначаных Дагаворам і міжнароднымі дагаворамі ў рамках Саюза.

Згодна з артыкулам 2 Дагавора адзіная палітыка – гэта палітыка, якая прадугледжвае прымяненне дзяржавамі-членамі ўніфікаванага праваго

рэгулявання, у тым ліку на аснове рашэнняў органаў Саюза.

Скаардынаваная палітыка – палітыка, якая прадугледжвае ажыццяўленне супрацоўніцтва дзяржаў-членаў на аснове агульных падыходаў, ухваленых у рамках органаў Саюза, неабходных для дасягнення мэт Саюза, прадугледжаных Дагаворам.

Узгодненая палітыка – палітыка, якая ажыццяўляецца дзяржавамі, якая прадугледжвае гарманізацыю нацыянальнага прававога рэгулявання.

Такім чынам, Дагавор прадугледжвае, што ў Саюзе шляхам рэалізацыі названых відаў палітык прадугледжана розная ступень інтэграцыі ў залежнасці ад канкрэтных сфер адносін.

Вялікая калегія Суда адзначае, што прамысловая палітыка ў рамках Саюза складае скаардынаваную палітыку, якая ажыццяўляецца пры кансультаўнай падтрымцы і каардынацыі Камісіі ў рамках супрацоўніцтва на аснове агульных падыходаў, узгодненых у Саюзе, але з улікам тых, якія выкладзены ў асноўных напрамках прамысловага супрацоўніцтва ў рамках Саюза. Пры гэтым дзяржавы-члены самастойна фарміруюць нацыянальныя прамысловыя палітыкі, арыентаваныя на патрэбы эканомікі канкрэтнай дзяржавы.

У дачыненні да субсідый у рамках нацыянальнай прамысловай палітыкі дзяржаў-членаў дзейнічаюць адзіныя правілы прадастаўлення прамысловых субсідый – спецыфічных і забароненых (уніфікаванае рэгуляванне), у Камісіі ёсць паўнамоцтвы па ўзгадненні прадастаўлення дзяржавамі-членамі спецыфічных субсідый, правядзенні разбораў на прадмет нанясення ўрону галіне нацыянальнай эканомікі адной дзяржавы-члена пры прадастаўленні іншай дзяржавай-членам спецыфічнай субсідыі і вынясенні рашэння, абавязковага для дзяржавы-члена, невыкананне якога прадастаўляе іншым дзяржавам-членам права на зварот у Суд (пункт 6 Пратакола № 28, Пагадненне аб парадку добраахвотнага ўзгаднення дзяржавамі-членамі Еўразійскага эканамічнага саюза з Еўразійскай эканамічнай камісіяй спецыфічных субсідый у дачыненні да прамысловых тавараў і правядзення Еўразійскай эканамічнай камісіяй разбораў, звязаных з прадастаўленнем дзяржавамі-членамі Еўразійскага эканамічнага саюза спецыфічных субсідый ад 26 мая 2017 г.).

2. Як указвае Камісія ў заяве, у артыкуле 92 Дагавора змест прынцыпу недыскрымінацыі не раскрываецца. У сувязі з гэтым Вялікая калегія Суда, падчас растлумачэння нарматыўнага зместу прынцыпу недыскрымінацыі, улічвае правілы тлумачэння міжнародных дагавораў, замацаваныя ў пункце 1 артыкула 31 Венскай канвенцыі аб праве міжнародных дагавораў ад 23 мая 1969 г., згодна з якімі дагавор павінен тлумачыцца добрасумленна ў адпаведнасці са звычайным зместам, які варта надаць тэрмінам дагавора ў іх кантэксце, а таксама ў святле аб'екта і мэт дагавора.

Для сферы прамысловай палітыкі ў рамках Саюза, якая можа ўплываць на звязаныя з ёй адносіны, замацаваны прынцып недыскрымінацыі (падпункт 4 пункта 2 артыкул 92 Дагавора).

Разглядаючы Саюз як міжнародную арганізацыю рэгіянальнай эканамічнай інтэграцыі з гарантаванымі ў ёй чатырма свабодамі руху тавараў,

паслуг, капіталу і рабочай сілы (артыкул 1 Дагавора), якая функцыянуе на падставе прынцыпаў, мэт і адпаведных ім норм аб мытным саюзе і адзінай эканамічнай прасторы, Вялікая калегія Суда робіць выснову, што ў Саюзе пры рэгуляванні эканамічных адносін, прадугледжаных Дагаворам, павінны стварацца роўныя ўмовы для добрасумленнай канкурэнцыі і ўзаемнага гандлю, у аснове якіх ляжыць прынцып недыскрымінацыі.

Нараўне з асноўнымі прынцыпамі функцыянавання і мэтамі Дагавор змяшчае ў сабе нормы, якія прама або апасродкавана ўстанаўліваюць недыскрымінацыйныя ўмовы функцыянавання мытнага саюза і адзінай эканамічнай прасторы.

Для ўзаемнага гандлю ў рамках функцыянавання ўнутранага рынку тавараў Дагаворам прадугледжана права дзяржаў-членаў у некаторых выпадках прымяняць абмежаванні, але толькі пры ўмове, калі такія меры не з'яўляюцца сродкам неапраўданай дыскрымінацыі або скрытым абмежаваннем гандлю (артыкул 29 Дагавора). Тым самым магчымасць прымянення дзяржавамі-членамі абмежавальных мер абумоўлена выкананнем прынцыпу недыскрымінацыі.

У знешнім гандлі таварамі ўстаноўлены як прымянімы рэжым найбольшага спрыяння ў разуменні Генеральнага пагаднення па тарыфах і гандлі 1994 г. (далей – ГПТТ 1994) у тых выпадках і на ўмовах, калі прымяненне рэжыму найбольшага спрыяння прадугледжана міжнароднымі дагаворамі Саюза з трэцім бокам, а таксама міжнароднымі дагаворамі дзяржаў-членаў з трэцім бокам (артыкул 34 Дагавора).

Прэамбула Дагавора, у якой прымаюцца да ўвагі нормы, правілы і прынцыпы Сусветнай гандлёвай арганізацыі, іншыя нормы Дагавора, уключаючы Пратакол аб функцыянаванні Еўразійскага эканамічнага саюза ў рамках шматбаковай гандлёвай сістэмы, які з'яўляецца дадаткам № 31 да Дагавора і прадугледжвае рэгуляванне адпаведных адносін Дагаворам у рамках шматбаковай гандлёвай сістэмы ад 19 мая 2011 г., сведчаць аб тым, што права Саюза прызнае абавязацельствы дзяржаў-членаў у рамках Сусветнай гандлёвай арганізацыі.

Прэамбула Дагавора аб функцыянаванні Мытнага саюза ў рамках шматбаковай гандлёвай сістэмы ад 19 мая 2011 г. змяшчае ў сабе ўказанне на неабходнасць тлумачэння гандлёвых рэжымаў дзяржаў-членаў у кантэксте Маракешскага пагаднення аб заснаванні Сусветнай гандлёвай арганізацыі (заклучана ў г. Маракешы 15 красавіка 1994 г.), згодна з пунктам 2 артыкула II якога, яго неад'емнай часткай з'яўляецца ў тым ліку ГПТТ 1994, якое ўключае ў сябе палажэнні Генеральнага пагаднення па тарыфах і гандлі ад 30 кастрычніка 1947 г.

Згодна з артыкулам I ГПТТ 1994 рэжым найбольш спрыяльнай нацыі прадугледжвае, што любая перавага, спрыянне, прывілей або імунітэт, якія прадастаўляюцца любым Дагаворным Бокам любому тавару, які паходзіць з, або прызначаны для любой іншай краіны, павінны неадкладна і безумоўна прадастаўляцца аналагічнаму тавару, які паходзіць з, або прызначаны для тэрыторый усіх іншых Дагаворных Бакоў.

У адпаведнасці з гэтым палажэннем, зыходзячы з артыкула 34 Дагавора, у дачыненні да знешняга гандлю таварамі прымяняецца рэжым найбольшага спрыяння ў разуменні ГПТТ 1994 года.

У сувязі з выкладзеным Вялікая калегія Суда прыходзіць да высновы, што прынцып недыскрымінацыі, накіраваны на забеспячэнне свабоды руху тавараў, паслуг, капіталу і працоўнай сілы, гарантуе прадастаўленне таварам дзяржаў-членаў не менш спрыяльных умоў у параўнанні з таварамі, якія паходзяць з трэціх краін.

Пры гэтым Вялікая калегія Суда канстатуе, што прыняцце дзяржавамі-членамі мер, накіраваных на стварэнне для тавараў, якія паходзяць з трэціх краін, умоў больш спрыяльных у параўнанні з таварамі дзяржаў-членаў, не адпавядае асноўным прынцыпам функцыянавання і мэтам Саюза.

3.3 Улікам выкладзенага, Вялікая калегія Суда дае наступныя адказы на пытанні Камісіі:

3.1. Дзеянне прынцыпу недыскрымінацыі, замацаванага ў падпункце 4 пункта 2 артыкула 92 Дагавора, распаўсюджваецца на ўсю сферу прамысловага супрацоўніцтва ў рамках Саюза. Прамысловыя субсідыі з'яўляюцца самастойнай сферай прававога рэгулявання, прадугледжанай артыкулам 93 Дагавора.

3.2. Прынцып недыскрымінацыі, замацаваны ў падпункце 4 пункта 2 артыкула 92 Дагавора, прадугледжвае наяўнасць абавязацельстваў дзяржаў-членаў Саюза забяспечваць рэжым найбольшага спрыяння прамысловым таварам як дзяржаў-членаў, так і трэціх краін.

III. Заключныя палажэнні

Копію гэтага кансультацыйнага заключэння накіраваць Камісіі.

Тэкст кансультацыйнага заключэння размясціць на афіцыйным інтэрнэт-сайце Суда.

Старшынствуючы
Суддзі

Э.У. Айрыян
А.М. Ажыбраімава
Ж.Н. Баішаў
Дз.Г. Колас
Т.М. Нешатаева
В.Х. Сяйцімава
Г.А. Скрыпкіна
А.Э. Туманян
А.А. Федарцоў
К.Л. Чайка

Копія дакладная: суддзя-дакладчык /Подпіс/ Дз.Г. Колас

Пячаць: Суд Еўразійскага
эканамічнага саюза * Мінск